

Haagwinde 01

19e jaargang - maart 2026

Omzien en vooruitkijken

Ooievaars in het Westland

Bosjes van Pex en omgeving

De gevlekte witsnuitlibel, een icoon

Ecologische zone bij sportvelden Escamp

18 april ALV
zie p22

Bosjes van Pex en omgeving

Frans Beekman

De Bosjes van Pex en het naastgelegen Wapendal vormen een restant van de aloude binnenduinen tussen Zorgvliet en Ockenburgh. Dit gebied valt op door hoogteligging, reliëf en begroeiing.

Dekkersduinen

De ondergrond van Den Haag bestaat uit een aantal evenwijdige strandwallen met lage duinen. De strandwal van Zorgvliet tot Ockenburgh is ongeveer twee kilometer breed. In de 4000 jaar sinds het ontstaan van de wal is het duinzand ontkalkt. Ernaast in de moerasige strandvlakten 't Kleine Veentje en het Segbroek lagen rechtgetrokken duinbeken, zoals de Haagse Beek.

Aan de zee kant van deze binnenduinen liep in de middeleeuwen de Rijnweg, waarlangs vele kleine boerderijen stonden. Op een kaart uit 1712 staat 'Klingen en Geest Landen'. Op de klingen met heide en eikenbosjes

graasden schapen. De duinakkertjes heetten 'geest'. In het naastgelegen Segbroek groeide elzenhakhout en lagen weilanden. Schilders van de Haagse School kwamen graag in dit arcadische landschap dichtbij de stad. Sinds de 19e eeuw heette het Dekkersduin(en). Een bijzondere juridische status hadden het Oostblok, Middelblok of Beektiend en Westblok. Op deze oude tiendblokken rustte het kerkelijk recht op het tiende deel van de opbrengst ten behoeve van de armenzorg en het onderhoud van de kerk. Hier was nog lang het oorspronkelijk landschap te zien. Op topografische kaarten zijn de tiendblokken in (heide)roze aangegeven.

Afzandingen

In de tweede helft van de 19e eeuw begonnen tussen de latere Laan van Meerdervoort en de Loosduinsevaart grootschalige afzandingen, net als eerder bij de stad. De binnenduinen werden met twee tot drie meter verlaagd tot een halve meter boven NAP. Het zand werd met schuiten afgevoerd. Dit afzanden was winstgevend: het zand werd gebruikt voor aanleg van straten in de nieuwe wijken, en als grondstof van een kalkzandsteenfabriek. Het gebied Eikenduinen bleef op de oorspronkelijke hoogte.

Op de aldus gevormde 'geestgronden' kwamen tuinderijen. Centraal op de Dekkersduinen werd tussen 1904 en 1930 de zes kilometer lange Laan van Meerdervoort aangelegd. Ten noordwesten hiervan werden voor de bouw van de Bomenbuurt, Bloemenbuurt en Bohemen de binnenduinen afge-

zand. In dit deel van de Dekkersduinen lagen de laatste resten binnenduin. Het Oostblok werd afgezand in de jaren 1880. Vincent van Gogh tekende er de zandspitters. Later verrees hier de luxe woonwijk Duinoord. Na 1900 rolde de stadsuitbreiding over het tuinbouwgebied en de restanten binnenduin. Hiertegen kwam meer en meer protest van natuurliefhebbers en kunstenaars.

Natuurbescherming

De sterke urbanisatie van Den Haag riep reacties op. De landelijk opkomende natuurbescherming werd aangevoerd door Jac. P. Thijsse. Het leidde tot actie van de plaatselijke afdeling van de (K)NNV. Zij slaakten de hartenkreet 'Mag er soms ook nog wat natuurschoon blijven bestaan?' In 1911 stuurde die afdeling een rekest aan het gemeentebestuur om een restant van de Dekkersduinen te sparen. Het ging om het behoud van het Middelblok of Beektiend tussen Laan van Meerdervoort, Valkenboskade, Hanenburgweg en Goudenregenstraat (nu Bomenbuurt).

De actie was voorafgegaan door de uitgave van de brochure 'Om 's-Gravenhage' in 1911 door H.R. Hoogenraad en F.K. Iterson, die in 1908 de 'Flora van de omstreken van 's-Gravenhage' hadden gepubliceerd. De bijzondere plantengroei van de kalkarme Dekkersduinen was daarin vastgelegd. Het protest leverde echter niets op. Volgens het gemeentebestuur zou aankoop leiden tot 'een kale zandwoestenijs'. Voor de bouwondernemingen bleef natuur reservebouwgrond, het financieel belang ging voor. Toch hebben de acties 15 jaar later meegespeeld bij het behoud van het Wapendal in 1926. Dat lag in het Westblok, het tiendblok tussen de Bosjes van Pex en de Laan van Meerdervoort.

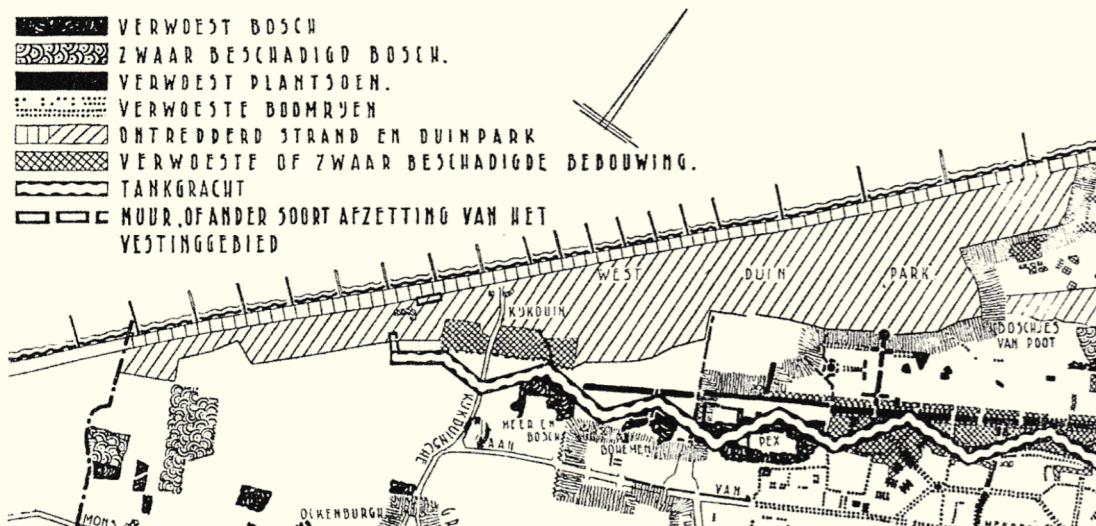
Bosjes van Pex

De stadsuitbreiding was omstreeks 1920 gevorderd tot de Goudenregenstraat. Ten zuidwesten ervan lagen nog stukken oude binnenduinen. Op de overgang naar de weilanden langs de Haagse Beek lag de rij boerderijen. Voor de aanleg van de aangrenzende Bloemenbuurt werd ook weer zand afgegraven. Vanaf de Daal en Bergselaan (1923) leidt een trap 2,7 meter omlaag naar de Hyacinthweg. In dezelfde tijd begon de Plantsoendienst met de aanleg van de Bosjes van Pex. De boerderijen werden ingepast

met bosaanplant. Er kwamen sport- en speelvelden. Ook startte het tennispark Berg en Dal. Langs de Haagse Beek lag (tot 1963) een ijsbaan. Twee maneges kregen een plek. Park en sport zouden ieder een deel krijgen. Tegenwoordig is dit 'meervoudig gebruik' sterk uit evenwicht, want sport neemt wel heel veel ruimte in. De binnenduinen met hun hoogte en reliëf zijn nog herkenbaar in het deel van de Bosjes van Pex grenzend aan de Daal en Bergselaan. De hoogte is twee à vier meter boven NAP. De wandelpaden volgen het reliëf. Alleen in het Wapendal is de oorspronkelijke vegetatie nog te zien.

Een verwoestende ingreep was in de Tweede Wereldoorlog ook de aanleg van de tankgracht naast de Haagse Beek. Landwaarts werd een strook bebouwing van 300 meter afgebroken als schootveld. Het tennispark Berg en Dal werd gespaard. De Duitse directeur en de tennis spelende officieren zouden afbraak van de oude duinboerderij hebben voorkomen.

Kaart uit 1945. Bron: brochure AVN

Boerderij Berg en Dal. Foto: Henk Kuilder

De tapuit overwon en ging

Adri Remeeus. Foto's Wim de Koning Gans

Bij veel vogelliefhebbers zal de tapuit bekend staan als een karakteristieke vogel van ons duinlandschap. In Meijndel is het bezoekerscentrum naar hem genoemd en in Katwijk heeft hij zelfs een lokale naam gekregen, namelijk 'Duinstag'. De manier waarop deze soort Europa heeft bereikt is spectaculair te noemen. En nu staat hij op het punt ons land als broedvogel te verlaten. Is er nog toekomst voor de tapuit?

Herkenning

Tapuiten zijn op de grond levende vogels in duinen en heidevelden met zandverstuivingen, maar in het buitenland ook in droge graslanden, hoogvenen en rotsi-

ge hellingen. Het zijn trekvogels die overwinteren op de Afrikaanse savannen. Qua uiterlijk is hij opvallend; vooral de witte stuit en staart met een omgekeerde zwarte 'T' er op vallen op. Het mannetje heeft een zwart maskertje en zwarte vleugels en is verder overwegend grijs van boven en wit van onderen. De vrouwtjes zijn onopvallender en meer beige gekleurd. Op hun tamelijk lange poten kunnen ze snel lopen.

Er zijn 25 soorten tapuit, met name in de zuidelijke helft van Europa, Noord-Afrika, het Midden-Oosten en Klein-Azië. 'Onze' tapuit is de enige die zich over vrijwel geheel Europa heeft verplaatst, maar ook over de noordelijke helft van Azië en Alaska. Hoe is dat zo gekomen?

Opkomst tapuit

Tot ruim tweeduizend jaar geleden was zijn verspreiding in Europa beperkt tot het zuiden, vooral het Iberisch schiereiland. Daar kwamen ook veel konijnen voor. Daar wisten de Romeinen, die tijdens de Tweede Punische oorlog in de tweede eeuw voor Christus Spanje binnenvielen, wel raad mee. Vlees en bont! Er was dus voor de Romeinen alle reden om het konijn in te voeren in West-Europa en in gevangenschap, beschermd tegen roofdieren, te kweken voor bont en vlees. Eenmaal ontsnapt vormden konijnen wilde populaties, die zich door heel Europa verspreidden, overal holen gravend. Het wordt algemeen aangenomen dat de tapuiten, die vrijwel uitsluitend in konijnenholen broeden, het konijn als het ware noordwaarts volgden.

Aantal broedparen in Nederland

Ook vóór de genoemde recente sterke afname was de verspreiding in ons land al beperkt tot voornamelijk duingebieden en heidevelden, waar de tapuit de vele zanderige plekken, rijkelijk voorzien van konijnenholen, koos als broedomgeving.

Rond 1975 telde ons land zo'n 2000 broedpaartjes; ook in Meijndel was hij een bekende bewoner. Maar de achteruitgang zette in; in 2012 werden landelijk nog maar 260 tot 290 paartjes geturfd en daarmee is de afname nog niet tot stilstand gekomen, laat staan dat er sprake is van herstel. In de duinen van de kop van Noord-Holland en vooral ook op de Waddeneilanden weet hij nog enigszins stand te houden. In de vastelandsduinen is hij als broedvogel nagenoeg uitgestorven. Dat komt in heel sterke mate door het verdwijnen van het konijn. De oorzaken daarvan moeten gezocht worden in ziektes (myxomatose, VHS) en predatie door de vos, die in het Waddengebied niet voorkomt. En wat zeker ook niet uit het oog mag worden verloren is het dichtgroeien van de duinen door stikstofemissie. Dat leidde tot een landschap waarin het konijn, door de verdichting van de vegetatie, niet meer kon snoepen en geen holen meer kon graven. De tapuit volgde; zijn favoriete landschap, open zand met hooguit wat gebroken mosbedekking, was verloren gegaan. Elders in Europa is de tapuit eveneens een van de snelst afnemende soorten.

Waar kunt u hem aantreffen?

In onze regio broedt de tapuit dus niet meer, maar doortrekkers zijn hier in voor- en najaar nog wel aan te treffen; vooral in de Westduinen en Meijndel. Een goede maand is april; vooral dan trekken tapuiten

door naar noordelijkere regionen. De mannetjes zijn dan in hun fraaie broedkleed. In open en spaarzaam begroeide gebieden heeft u een goede kans; de Boetvelden tussen Den Haag en de watertoren zijn een bekende plek.

Is er bij ons nog toekomst voor de tapuit?

De vraag of de tapuit nog kans maakt om als broedvogel terug te keren is lastig te beantwoorden. Er zijn dan in ieder geval heel wat konijnen nodig voor het betere vraaten graafwerk. Langs de gehele kust werken ecologen en duinbeheerders aan plannen om, via fokprogramma's met gevaccineerde konijnen, de aanwezigheid van voldoende konijnen in onze duingebieden te bevorderen. En dat zal een lastige weg zijn gelet op de nog steeds voortdurende te hoge neerslag van stikstof. Maar onmogelijk is het niet. Wellicht kunnen de Romeinen van destijds als goed voorbeeld dienen. Zij wisten ruime vestiging en verspreiding van konijnen (zij het per ongeluk via ontsnapte exemplaren) prima voor elkaar te krijgen.

De fraaie duinvogel tapuit zal er wel bij varen. Want, laten we eerlijk zijn, een duin zonder tapuiten, die aan de rand van konijnenholen hun jongen voeren, kan eigenlijk niet.

Tapuit vrouwtje

Tapuit mannetje

Daktuinen: ruimte voor natuur in onze steeds dichtere stad?

Madelein Vreeken

De AVN stelt zich altijd op het standpunt dat er niets gaat boven grondgebonden groen, en voor echte flinke bomen kan dat ook niet anders. Maar ja, de verdichting van de bebouwing in onze steden gaat steeds verder door. Om toch iets te doen aan de biodiversiteit in de stad en de bewoners nog wat uitzicht op groen te geven, worden er dan vaak daktuinen aangelegd.

Is de daktuin een oplossing?

Dit artikel gaat over de binnentuinen van woningcomplexen, waarbij de tuin op een op de begane grond gelegen parkeergarage is aangelegd, want ook parkeren moet tegenwoordig op dezelfde kavel. Behalve voor de natuur, met name insecten en vogels, hebben deze daktuinen een belangrijke functie bij het opvangen en vasthouden van regenwater. De waterschappen eisen vaak dat bij verharding van een terrein, het hemelwater niet meer op de sloot wordt geloosd, maar eerst op het perceel zelf wordt opgevangen. En natuurlijk heeft beplanting een verkoelend effect op hete dagen. Verder zijn het ontmoetingsplekken voor de bewoners en

speelgelegenheid voor de kinderen. Maar werkt het ook voor de natuur?

Op onderzoek

Om onze scepsis te toetsen, heeft de AVN in 2025 een bezoek georganiseerd aan twee verschillende daktuinen die vrij recent zijn aangelegd. In de zomer zagen deze tuinen er echt fantastisch uit, dat moet gezegd worden. Het bleek mogelijk om met een zeer beperkte laag grond, soms maar 30 centimeter, fraaie borders tot bloei te laten komen, grasveldjes aan te leggen en ook heesters en kleine bomen aan te planten. Deze boompjes stonden dan altijd wel in verhoogde delen van de tuin.

Een mooi voorbeeld was de tuin van Park 070 in Voorburg. Hier is de tuin aangelegd op de voormalige atoomkelder van het CBS. Op zo'n dik dak kan je met gemak een dikke teeltlaag aanbrengen en is het poten van bomen op heuveltjes niet nodig. De tuin bestaat uit een openbaar deel en particuliere tuintjes. Deze kleine particuliere tuintjes zijn verplicht beplant met planten die aansluiten bij het openbare deel, waardoor het mooi als een geheel oogt. Vanzelfsprekend zijn hoge schuttingen daar niet toegestaan, alleen lage afscheidingen.

De tweede tuin was die van het project Poortmeesters in Delft. Ook hier troffen we een prachtige bloemenweelde. Hier was de teeltlaag maar dun. Deze bestond uit speciaal daktuinsubstraat. Dit is een mix van minerale en organische componenten, waaronder lava, puimsteen, compost en humusrijke grond. De particuliere tuintjes waren hier echter allemaal betegeld, en relatief groot, wat jammer is. Ook hier geen schuurtjes

of hoge afscheidingen. De ontwerpers hadden slim allerlei verhogingen aangebracht, vaak in combinatie met zitbanken, waar de bomen en struiken in aangeplant waren.

Goed voor de biodiversiteit?

Op basis van ons bezoek konden we, ondanks dat we geen onderzoek hebben gedaan naar de insectenstand, wel aannemen dat in deze tuinen de biodiversiteit een boost krijgt. Met name insecten en vogels. Wel is jammer dat dit soort tuinen, doordat ze op een gelijkvloerse parkeergarage zijn aangelegd, zo hoog liggen dat ze vaak niet toegankelijk zijn voor egels en veel andere zoogdieren. Die hebben er dus niets aan. Het bodemleven hebben we niet bekeken, maar dat zal niet veel voorstellen. Ook wordt er in het substraat soms gebruikgemaakt van staalslakken, kennelijk toegestaan, maar naar ons idee zeer onwenselijk, vanwege de zware metalen die er kunnen uitloggen.

Alle tuinen waren beplant met een mix van siergrassen en vaste planten, waarbij gekozen is voor robuuste soorten, die het bij goed beheer vele jaren kunnen volhouden. De soorten zijn aantrekkelijk voor bestuivers en zo gekozen dat er een lange bloeihoog ontstaat.

Constructie

Een derde tuin hebben we niet bezocht, omdat deze alleen nog op papier bestaat. Dat betreft de 'hoftuin' van het woongebouw 'de Horst', op dit moment in aanbouw in Leidschendam. Ook hier kleine privé-tuintjes, afgescheiden met hagen, en een grote openbare ruimte. Hierin komt wél een grote boom, maar die wortelt in de grond en steekt door een gat in het dak van de parkeergarage! Ook hier een dunne laag van daktuinsubstraat die varieert van 25 cm tot 70 cm dik voor de bomen. Onder dit substraat ligt een drainagelaag van 10 cm, die het water moet opvangen, of bij overmaat moet afvoeren naar een waterberging, waar het in droge tijden uit opgepompt kan worden.

Conclusie

Het zwakke punt van deze tuinen is naar ons idee de kwetsbaarheid: de ontwerper noemt het zelf een 'technische tuin'. Dat wil zeggen dat het geheel afhankelijk is van de beregeningsinstallatie en de sensoren die het

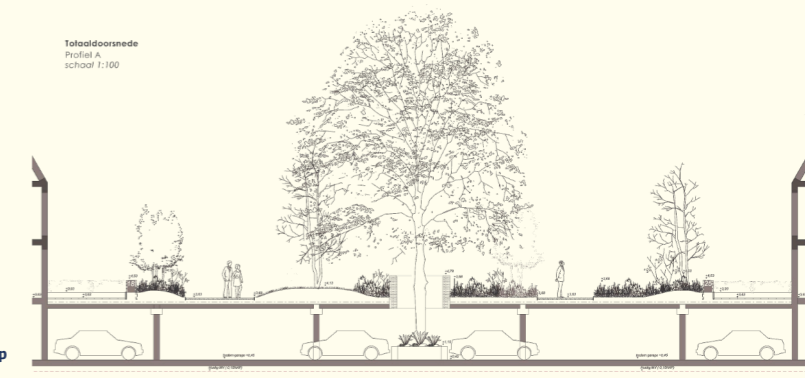

vochtgehalte van de grond meten en regelen. Een storing of een lekkage in al die pompen, slangen en sproeiers zal met name in de zomer direct een schadelijk effect hebben op de vegetatie. Ook het onderhoud moet oordeelkundig gebeuren, wat geld kost, en betrokkenheid van de bewoners. Allemaal zaken die bij een grondgebonden tuin veel minder snel een probleem zijn. Deze zal dus altijd duurzamer zijn. Ook kunnen er nooit echt grote bomen komen te staan.

Daktuinen kunnen een mooie, maar kwetsbare, oplossing zijn in het realiseren van groen en bloemen dicht bij de mensen in het hoogstedelijke milieu, wat hard nodig is. De bijdrage aan de biodiversiteit is er wel, maar gaat niet zo ver als bij een grondgebonden tuin.

Tuin van Park 070

Dwarsdoorsnede Inrichtingsplan Het Carré Duivenvoorde. Bron: RRog Stedenbouw en landschap

Ooievaars in het Westland

Aad van Uffelen

Uit onderzoek naar de ooievaar in de gemeente Westland blijkt dat hij al eeuwen hier een geziene gast is, of eigenlijk was, want de ooievaar is hier nu een zeldzaamheid.

In 1903 schreef Jac. P. Thijsse: *‘Voor de meeste mensen is de weidevogel bij uitnemendheid nog altijd de ooievaar, de schatjesbrenger.’*

Het verhaal van de ooievaar die baby's brengt bestond al in de 18e eeuw, maar is pas in de 20e eeuw écht po-

“Een door hem genoemde beroemde geluksvogel is de Ooievaer (Storck). Zijne terugkomst kondigt de terugkeer van het schoone jaargetijde aan; reeds daarom kon hij als heil-leuver vereerd worden, en gaf almede als zoodanig tot onderscheidene sagen aanleiding. Zoowel in het Westland ziet nog de landman den ooievaar gaarne op zijn herbergzaam dak nestelen.

Dat ook de haan en zwaluwe, de eerste als verkondiger van den aanbreekenden dag, de laatste als voorbode der lente, vereerd werden, kan ook op christelijke begrippen steunen.

De 's-Gravenhaagsche Ooievaar heeft eene slang in den bek.”

Verhandeling over het Westland, ter opheldering der Loo-en, Woerden en Hoven, benevens de natuurdienst der Friesen en Batavieren: opgedragen aan de Fakulteit der bespiegelde Wijsbegeerte en Fraaije Letteren te Groningen (Leiden, 1844)

pulair geworden in Nederland. Waarschijnlijk ligt de oorsprong van dit volksverhaal in Duitsland, van waaruit het is overgewaaid naar Nederland. De ooievaar zou ook de ziel van het kind naar de wieg overbrengen. De geboorte van koningin Juliana in 1909 populariseerde het.

Cultuurvolger

De ooievaar is een cultuurvolger, hij ging bij mensen leven toen die grotere huizen en schuren bouwden. Ook kan het zijn dat in de buurt van mensen meer muizen en andere kleine zoogdieren leven, dus voedsel. Ooievaars bouwden nesten in grote bomen dicht bij een woning, maar gingen soms ook op de woning broeden. De mens hielp ze door speciale constructies aan te bieden op het dak en op vrijstaande hoge palen. De soort was rond 1965 vrijwel uitgestorven in Nederland. In 1969 is het project 'herintroductie van de ooievaar' gestart in het Liesveld bij Groot-Ammers. Vroeger gingen alle ooievaars op trek naar het zuiden, maar door de warme winters blijven er nu veel hier. In 1910 waren er nog ongeveer 500 broedparen in Nederland. In 1970 was dat aantal naar 10 gedaald. In 2023 waren er weer 1650 broedparen. Er blijven in de winter 500 tot 750 vogels hier.

Een echte weidevogel

De ooievaar is een weidevogel. Ze foerageren in natte weilanden en hooilanden, eten kleine prooien als wormen, kevers, engertelingen en andere insecten. Kikkers, hagedissen, muizen en mollen gaan er ook in, en soms een jonge vogel, aas en afval. De ooievaar is geen bedreiging voor jonge weidevogels, de geschiedenis laat zien dat ze vreedzaam samenleven met de reiger, grutto, Kievit en tureluur. Weidevogels zien als gevaar vooral de kat, de rat, de kraai, de reiger, roofvogels, de vos en soms een meeuw. De ooievaar heeft dezelfde kwetsbaarheden als andere weidevogels: verlies van habitat,

het landbouwbeleid, lage grondwaterstand, pesticiden, verdwijnen van voedsel. Maar ook hoge bouwwerken waar ze zich kunnen doodvliegen en klimaatverandering zoals droogte zijn een probleem.

Weetjes

- Het geluid van de ooievaar is een hees gesis. We kennen echter vooral het klepperen met de snavels. Het is een klepperen van blijdschap en soms van verdriet. De vogels begroeten elkaar en doen een klepperende liefdesverklaring. Met een geklik duiden ze alarm.
- Nesten vinden we altijd op hoge plekken zoals schoorstenen, kerktorens, hoogspanningsmasten of door mensen geplaatste broedpalen.
- Elk jaar werken ooievaars verder aan hun nest door meer takken aan te voeren, evenals hooi, stro, mos en mest. Uiteindelijk composteert dit naar aarde. Daarom kan een nest zo zwaar worden. De grootste gevonden nesten in Europa wegen wel 1000 kg en hebben wel 200 cm doorsnede.
- Ooievaars leggen in april 3 tot 5 eieren.
- Het vrouwtje en het mannetje broeden samen de eieren uit. De broedtijd is zo'n 32-34 dagen. Na ca. 50 dagen leert een jonge ooievaar vliegen, dan staat hij op het nest te oefenen. Een jonge ooievaar is na 10 weken zelfstandig. Na het uitvliegen wordt hij nog tot 3 weken gevoerd.
- De broedresultaten van de ooievaar zijn net zo zorgelijk als van andere weidevogels, maar de ooievaar staat niet meer op de rode lijst van bedreigde soorten.

De ooievaar in het Westland

Het oudste bewijs dat ooievaars in het Westland leefden vinden we op het kasteel van Polanen uit 1620 en op huis Keenenburg 1646.

Tot net na 1900 kwam de ooievaar als vaste bezoeker voor in het Westland. Van de 15e tot de 18e eeuw was het gebied nog zeer landelijk. Ook grote vogels als de ooievaar konden daarom hier floreren. Ze broedden op of bij de statige buitenverblijven waar rust en veiligheid meer zekerheid boden. We weten dat rond 1885 op verschillende plekken in Westland de ooievaar broedde en zeer welkom was. Bekende broedplekken waren op het dak van de Neder-

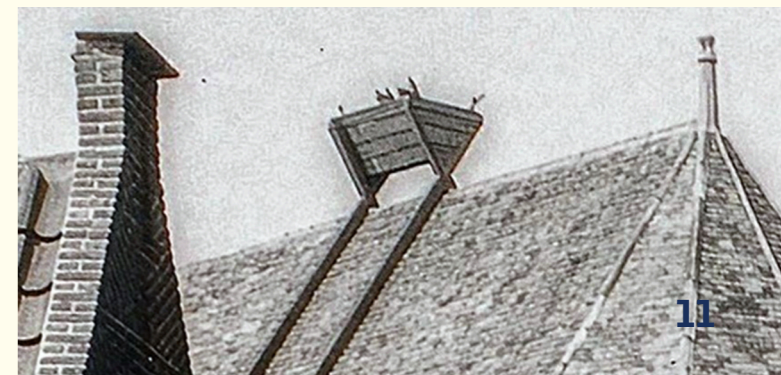
lands-hervormde kerk op het Wilhelminaplein te Naaldwijk. De domkerk in de Lier. De voormalige Lieve Vrouwekerk in 's-Gravenzande, het voormalige gemeentehuis van 's-Gravenzande en bij villa Ouwendijck. We vinden in oude boeken en archieven niets over broedresultaten, het was blijkbaar heel gewoon dat de ooievaar in dit gebied voorkwam.

Met de grote landbouwhervormingen na 1900 en verlies van open land, van weilanden, werd het voor vogels nog moeilijker hier te leven en broeden. Het vertrek van de ooievaar heeft hierin een belangrijke oorzaak. Rond 1926 was de ooievaar bijna zeker uit het Westland verdwenen. Maar in heel Nederland ging het toen al slecht met ze.

Kunstnesten plaatsen, is dat nuttig?

In 2010 haalde L. Bransen 13 jonge ooievaars uit Frankrijk voor de Olsthoorn Ranch. Er zijn 8 jongen volwassen geworden tussen 2010 en 2019. Er hebben drie koppels op de palen gewoond, maar tot broeden kwam het meestal niet. Daar zijn meerdere oorzaken voor aan te wijzen: 1 er werden steeds meer feesten op het terrein georganiseerd; 2 drukke recreatievaart langs de broedplekken met geluidsoverlast; 3 lichtvervuiling; 4 het gebied waar ze voedsel kunnen vinden werd steeds schaarser. Als een nest, dat eenmaal in gebruik is, wordt verwijderd, zullen ze daar zelden opnieuw gaan bouwen. Een ooievaarsnest kan gemakkelijk 400 tot 500 kg zwaar worden, dat vereist een grondige constructie en onderhoud. Er staan nu 16 ooievaarspalen in de gemeente Westland, op één na ongebruikt.

Westland is voor de meeste weidevogels ongeschikt, voor de ooievaar is het beter geen nestgelegenheid meer aan te bieden.

Een initiatief voor bomen en groen

Caroline de Jong

Hoe gaat het met bomen en groen in Den Haag, na vier jaar wisselende coalities? De laatste coalitie heeft met succes ingezet op toevoeging van natuur en vergroening van versteende wijken. Helaas worden toch nog veel bomen gekapt, en wordt de Stedelijke Groene Hoofdstructuur niet altijd versterkt. Op de valreep nam de gemeenteraad nog wel een initiatiefvoorstel aan, dat helpt bomenkap te voorkomen. Ook is een bouwsteen gelegd voor een groen-blauw omgevingsprogramma.

Bomen en groen zijn cruciaal

In twee documenten, een door de gemeenteraad aangenomen initiatiefvoorstel van de Partij voor de Dieren: 'Haagse bomen, Haagse trots' en een voorstel van het college 'Ruimte voor groen en water', worden de voordelen van bomen en groen helder uiteengezet. Oudere bomen zijn belangrijk voor klimaat en biodiversiteit, ze hebben een groot kroonvolume dat het broeikasgas CO₂ afvangt, bieden dieren beschutting en voedsel. Bomen en groen helpen tegen de gevolgen van klimaatverandering, hittestress en wateroverlast. En er zijn nog veel meer voordelen, onder andere voor leefbaarheid, gezondheid, sociale cohesie, vastgoedwaarde.

Toch nog veel bomen gekapt

Ondanks de goede voornemens in partijprogramma's van nagenoeg alle partijen, worden er toch nog veel bomen gekapt in de stad. Of ze staan op de nominatie gekapt te worden. In vijf jaar tijd (2019-2023) heeft de gemeente Den Haag voor niet minder dan 17.729 bomen een kapvergunning afgegeven. Vorig jaar januari maakte de AVN een overzicht voor 2025: een totaal van 1442 bedreigde bomen in zeven plannen. En sindsdien komen er weer meer bij, de maand januari dit jaar alleen al: 50 bomen die zouden moeten worden gekapt voor tram 12a, 106 bomen voor bouw in De Venen.

Redenen voor kap

Er zijn drie belangrijke redenen voor kap: de herinrichting voor de brede trams, waterberging en bouw.

Dan is vaak de enige oplossing om bomen te verplanten. En daarvoor moeten ze tijdig worden voorbereid.

Dat kan bij lindes bijvoorbeeld goed. Wist u dat twintig lindes langs tram 1 op Scheveningen daar in 1988 zijn gebracht vanuit de provincie Utrecht?

Moerasbos in de GAVI-kavel moet verdwijnen voor een bedrijventerrein

Zijn alle geplande tramlijnen wel helemaal nodig? Bijvoorbeeld de aftakking van de Vlietlijn naar Delft. In Voorburg en Rijswijk zouden daarvoor veel bomen moeten worden gekapt. Lijn 1 gaat nu ook al naar Delft, via het centrum, en wordt veel gebruikt. Een ander plan: in alle vier varianten van de 'Verkenning Internationale zone' komt de tram op maaiveld, langs de Teldersweg, dwars door de Scheveningse Bosjes. Is er geen alternatief?

Om te voorkomen dat bomen voor waterberging moeten verdwijnen zijn er mooie oplossingen: opslag van water onder de grond zoals bij het geslaagde Cromvlietpark, bomen op een eiland zoals in het Florence Nightingale-park, een moerasbos -dat is win win: bomen en water- zoals de AVN heeft voorgesteld voor de GAVI-kavel.

Kap ten behoeve van bouw voorkomen

De AVN zegt: 'Bomen eerst!'. Maak bij bouwprojecten van tevoren een inventarisatie waar welke bomen staan, hun waarde, en bouw er omheen. Recent ging dat helaas weer mis, bij het voormalige ministerie van Sociale Zaken, waar het niet lukte twee bijzondere bomen te laten staan aan de rand van het terrein.

Onderdeel van het initiatiefvoorstel Haagse bomen is het aanwijzen niet alleen van monumentale bomen, maar ook van bijzondere bomen in de stad. Dat zijn bomen die bijvoorbeeld beeldbepalend zijn, zeldzaam, ouder, van cultuurhistorische of natuurhistorische betekenis. Daarnaast komen er aangescherpte regels voor kapvergunningen en herplant. Zo wordt met dit voorstel een Boom Effect Analyse (BEA) verplicht, dat komt in de APV. Met zo'n BEA worden alternatieven voor kap onderzocht. In het document staan goede passages over een afdoende compensatie, bijvoorbeeld -indien nodig- twee kleinere bomen in plaats van een grote. En indien herplant niet kan, moet een afdoende hoog bedrag in het bomenfonds worden gestort, zodat er genoeg geld is om vervangende bomen te planten.

De Stedelijke Groene Hoofdstructuur versterken

Het initiatiefvoorstel is duidelijk: bescherm de Stedelijke Groene Hoofdstructuur (SGH) door voorschriften in het omgevingsplan. Zoals uitgangspunt is in de omgevings-

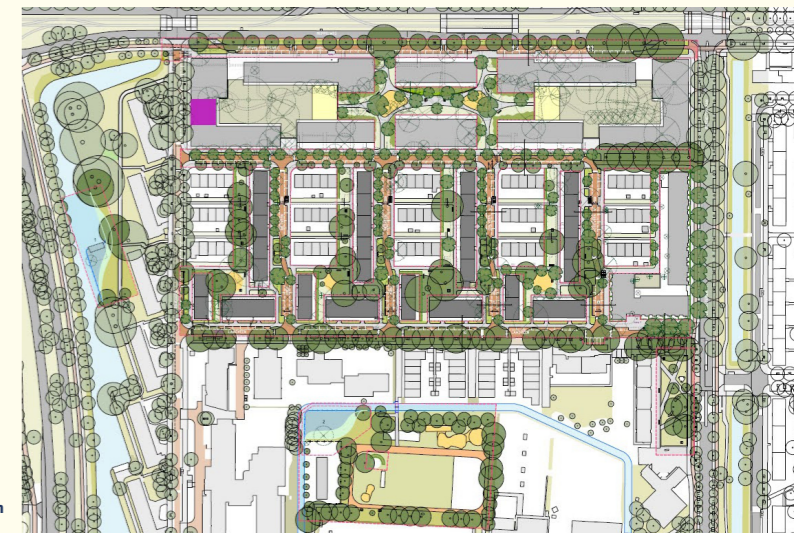
visie, en trouwens al in 2005 door de raad was besloten voor bestemmingsplannen. (Bestemmingsplannen worden vervangen door een omgevingsplan.) Projectontwikkelaars beginnen echter graag juist in of direct naast de SGH te bouwen: in de ecozone bij de Zichten, pal naast de kasteeltuin in de Binckhorst, pal naast ecozone Lozerlaan voor De Venen.

Voor het versterken van de SGH is het ook belangrijk wat ernaast gebeurt. Als er toch wordt gebouwd:

- bouw zo dat er openingen blijven naar ander groen, zodat er geen barrières worden gevormd;
- maak groene daken die aansluiten op het SGH-groen, het beste op maaiveld, hoe lager, hoe meer kansen voor de natuur;
- vermijd schaduw en windhinder, verlichting die schadelijk is voor de natuur (vleermuizen);
- beter zijn juist groene bufferzones om ecozones en natuur- en groengebieden heen: natuurspeelplaatsen, volkstuinen, natuurinclusief bouwen;
- geen padelbanen met transparante wanden waar vogels tegen vliegen.

De toekomst?

In Den Haag is al veel mooi beleid om natuur, groen en bomen te behouden en versterken. Dat staat ook in de aangenomen omgevingsvisie. Bovengenoemde documenten sluiten daar op aan. Maar de uitvoering is lastig en zal dat zeker in de toekomst blijven, met de enorme bouwopgave in een stad met weinig ruimte.

Bouw (paars) blokkeert verbinding tussen ecozone en groene zone. Bron: VO De Venen

De gevlekte witsnuitlibel, een icoon

Eric Wisse

Nieuwsgierigheid, daar begint het mee. Soms je pas vertragen om je aandacht te richten, of hurken, om van macro naar micro over te schakelen. De grote Jacques P. Thijssen vergeleek het aanraken van zaken uit de natuur met handen schudden, bij een kennismaking. Vrienden maken, kun je het ook noemen. Faalangst rondom die talloze namen is onnodig. Namen komen later wel.

Een lentewandeling door het gebied Kijfhoek-Bierlap in Meijndel. Vogels roepen en zingen in het dichtter wordende struweel. Dan stuit je plots op een verborgen ven, waarboven libellen rondvliegen, jagend, parend. Met tegenlicht is dit tafereel een sprookje.

Elfjes

Niet voor niets hebben elfjes kenmerken van dit leven: de fossiel, dat driehonderd miljoen jaar geleden al

rondvloog. Als de vleugels van rivaliserende mannetjes elkaar raken in de lucht, weerklinkt een knispereend geluid. Het zijn taferelen waar je zonder achtergrondkennis al van kunt genieten. Tegelijk opent de groene wereld zich op een andere wijze als je verder kijkt. Dan worden er details uitgelicht, waar je eerder aan voorbijging. De ervaring verrijkt en verdiept zich.

Kijkend naar libellen valt op dat er grote en kleine zijn. Als een grote libel landt, blijven de vleugels wijduit staan. Landt een kleine, dan sluiten ze op de rug. Die noemen we waterjuffers. Natuurlijk is daar een uitzondering op. De pantserjuffers houden die vleugels een beetje gespreid. De vrij grote houtpantserjuffer, met opvallende groen-metallic glans, rust vaak op kale takjes in de zonnige luwte.

Waar de grondwaterbel onder de duinen afstroomt, kunnen poelen ontstaan. In de Westduinen zijn er tussen 2011 en 2013 enkele gegraven. Het zijn inmiddels oases van leven. Behalve de rugstreeppad vinden we er sinds kort ook de kamsalamander, beide eensgezind in zeldzaamheid. De vochtige valleien kleuren groen van het waterdriblad en met de sierlijke stengels van grote waterweegbree. Beide hebben witte bloemen met drie kroonblaadjes. Er groeien exemplaren van duinwespensorchis. Libellen planten zich er voort.

Gevlekte witsnuitlibel

In en boven de poelen van de Westduinen wordt de gevlekte witsnuitlibel (*Leucorrhinia pectoralis*) aange troffen. Een zeldzame soort, opgenomen in de Europese Habitatrictlijn. Ecoloog Bart Achterkamp trof hem in 2012 boven een watergang langs dit duingebied, later trof men hem boven de nieuwe paddenpoel. Een aanwinst! Libellenkenner Ruud Wielinga wist ze later ook in het poelengebied van de Natte Pan te ontdekken. Een beperkt gebied al met al.

Zwervende pantserjuffer

Bij herstel van een zuidhelling in de duinen, waardoor er meer zonlicht op valt, duidt het verschijnen van de eerste patrouillerende libellen op de aanwezigheid van meer insecten. Die toename van leven is al na een jaar merkbaar. Volwassen libellen, de imago's, jagen soms een heel eind van water vandaan. Die wateren zijn uiteraard wel de plekken om te paren en eitjes af te zetten. In die periode kunnen ze ook territoriaal zijn, hun plek bij het water verdedigen. Vooral de grotere soorten, zoals de keizerlibel, springen daarbij in het oog.

Wat minder mensen opvalt is de afwezigheid van libellen op veel plekken. Bij stenen oevers of een te strak regime van 'slootschonen'. Het sprookje ontstaat niet vanzelf. Iets anders om bij stil te staan zijn bepaalde 'braakliggende gebieden' waar het wemelt van leven, zoals libellen. Na herbestemming zijn de dieren die er leven echter onzichtbaar op de tekentafels.

Daar komt bij dat de waterkwaliteit in ons land bijzonder slecht is, in vergelijking met andere landen binnen Europa. Mensen houden van deze insectensoort, zoals ze ook

van vlinders houden. Ze vormen inspiratie voor ornamenten en broches, sieren T-shirts, worden in de huid getatoueerd. Desalniettemin is de staat van instandhouding ongunstig.

Als je weleens hebt gezien hoe een libel een prooi verorbert, begrijp je de Engelse naam *dragonfly*. Ook de larven, die vaak lang onder water leven en jagen, hebben al kaken die het slachtoffer niet gauw loslaten.

Het is bekend dat de volwassen dieren ware luchtacrobaten zijn, wat zich vooral manifesteert wanneer man en vrouw samen als 'tandem' of 'paringswieltje' vliegen en landen. De hartvorm daarvan oogt romantisch, maar de dame wordt wel in de tang gehouden, om bevruchting door andere heren te voorkomen.

Winterjuffers danken hun naam aan het feit dat ze als imago kunnen overwinteren. Berijpt met ochtenddauw of zelfs ijskristallen zijn het juwelen in het lage ochtendlicht.

Insectenkenner Ruud Wielinga zag vorig jaar de platbuik bij de poelen, die voor deze fraaie, blauwberijpte soort een ideaal habitat vormen. Daarnaast nam hij 'ergens in de Haagse duinen' zowel de zeldzame zuidelijke glazenmaker als de zeer zeldzame gaffellibel waar. Om een toeloop van fotografen te voorkomen die dergelijke zeldzaamheden soms kost wat kost willen 'twitchen' houdt hij de locatie daarvan wijselijk geheim.

Ecologische zone bij sportvelden Escamp

Arnim van Oorschot

Al in 2023 meldde de AVN in de Haagwinde dat wij ons zorgen maakten over de ecologische zone langs sportpark Escamp. De plannen voorzagen in drie kavels langs de sportvelden die de woningvoorraad moest doen toenemen. De gebouwen zijn gepland bovenop de nog te verplaatsen ecologische verbindingzone. Daarvoor zou een rij bomen moeten verdwijnen. We bleven ons er (pro)actief mee bemoeien.

Een geruststelling was dat de plannen uitvoering gaven aan het amendement dat de nieuwe ecologische zone vastgelegd moet worden en waarin bepaald werd dat de bestaande ecologische zone niet mag worden aangetast tot de nieuwe zone er is. Deze nieuwe zone moet minimaal hetzelfde oppervlak terugkrijgen en evenwijdig lopen aan de oude met een verbeterde ecologische kwaliteit. Ook bleek dat bestemmingsplannen Zichten 2, 3 en 7 ten opzichte van het eerdere ontwerp een grote sprong vooruit waren. Het college van B&W belooft veel kwalitatieve verbeteringen. Harde oevers worden vervangen door natuurvriendelijke oevers. De hele zone wordt ingericht met bloem- of kruidenrijk grasland met een hogere ecologische waarde dan het huidige grasfalt. Het water van de ecozone is zo dicht mogelijk tegen de gevel geplaatst om maxi-

male ruimte voor het groen te creëren aan de kant van de sportvelden waar de beste bezonning is. Hier ondervindt de ecologische zone ook de minste verstoring vanuit de woningen.

Gesprekken voeren in plaats van bezwaar maken

Toch was het traject niet zonder hobbels. Zo werden we opgeschrikt door een aanvraag voor een kapvergunning middenin de ecologische zone “ten behoeve van verbetering van de biodiversiteit”. In plaats van bezwaar aan te tekenen vroegen en kregen wij een gesprek met de gemeente hierover. Men verzekerde ons dat deze bomen ruim gecompenseerd worden binnen het plangebied. Tegelijkertijd gaven de ontwerpers inzicht in de plannen voor de nieuw te ontwikkelen ecologische zone. Men wilde die aan ons tonen nog vóórdat het Voorlopig Ontwerp zou worden afgerond. Zo konden we daar in een vroeg stadium commentaar op leveren.

Aan de zuidoever van de waterpartij komt een natuurvriendelijke over, voorzien van een bloemrijke kruidlaag met inheemse soorten. Erlangs komt een onderhoudsstrook in de vorm van een laarzenpad. De AVN heeft aangegeven dat het uitlaten van honden op dit pad ontmoedigd moet worden, bijvoorbeeld met een hek. Waar de waterpartij heel smal wordt, zullen langs de nieuwe woonblokken een natuurlijke plasberm en keerwanden worden gerealiseerd. De AVN dringt erop aan in de wanden de natuur te laten doorlopen tot op de daktuinen en de groene daken met bloemrijk gras in te zaaien.

Naar aanleiding van dit gesprek nodigde de projectontwikkelaar ons uit om te komen praten over diens ontwerp van bouwproject Zichten 2, één van de geplande bouwblokken aan de waterpartij. Regeren is vooruitzien.

Gemeenteraadsverkiezingen en groen

Jos verhoeff

Binnenkort zijn er weer gemeenteraadsverkiezingen. Een analyse van de groene punten in de programma's.

Natura 2000 en andere beschermde natuur

GroenLinks-PvdA (GL-PvdA) wil kwetsbare natuurgebieden beschermen, dit moet voorrang krijgen in het Nationaal Park Hollandse Duinen. De Partij voor de Dieren (PvdD) richt zich op uitbreiding van natuur. PvdD en Christenunie-SGP (CU-SGP) noemen expliciet de Vlietzone als toekomstig groengebied.

Stadsgroen

Hier hebben alle partijen wat over te melden, zij het met een verschillende focus. D66 wil versterking van bomen, lanen en parken. VVD benadrukt het aanleggen van extra groenstroken en geveltuinjes. CDA koppelt stads- en wijkgroen aan klimaatadaptatie, schoolpleinen, buurttuinen en volkstuinten. Denk, Volt, GL-PvdA en CU-SGP noemen vergroening in achtergestelde of versteende wijken, maar zonder concrete groennormen of kwantitatieve doelen. Hart voor Den Haag (HvdH) noemt groen 35 keer. CU-SGP wil het onderhoudsbudget verhogen. PVV wil het groen beschermen.

Natuurinclusief bouwen en Ecozones

GL-PvdA, Haagse Stadspartij (HSP) en SP benoemen natuurinclusief bouwen expliciet, inclusief voorzieningen voor vogels, vleermuizen en bijen. PvdD benadrukt daarnaast natuurinclusief beheer. PvdD, HSP en GL-PvdA benadrukken het belang van ecologische verbindingen en de Stedelijke Groene Hoofdstructuur.

Omgevingsvergunningen

Versnelling van omgevingsvergunningen voor bouwen en versoepeling van regels wordt door VVD, HvdH, D66,

Denk en andere partijen genoemd, vaak gekoppeld aan woningbouwambities. De mogelijke impact op natuur en groenstructuren wordt slechts zijdelings benoemd. GL-PvdA pleit voor behoud van natuur en groen bij verdichting. SP, HSP, PvdD en CDA benadrukken dat intensieve woningbouw en verdichting een risico vormen voor stedelijke natuur als groengarantie of compensatie ontbreekt, maar concrete voorstellen voor het verbinden van voorschriften aan omgevingsvergunningen voor bouwprojecten zijn verder niet gespecificeerd.

Bomen en boomstructuren

Sterke aandacht voor bomen en boomstructuren is te zien bij D66, VVD, CDA en PvdD. D66 wil bomen behouden en versterken, CDA koppelt bomen aan toegankelijkheid en vergroening van wijken. HSP, GL-PvdA en HvdH willen extra bomen. HvdH omarmt het plan Haagse Lanen. SP en GL-PvdA behouden bestaande bomen, en PvdD stelt strenge kapregels en herplantplicht voor, ook GL-PvdA wil volwaardige compensatie.

Flora- en maaibeleid

Ecologisch beheer en onderhoud worden expliciet genoemd bij PvdD, met aandacht voor minder maaien, inheemse beplanting en diervriendelijk beheer. D66, VVD en CDA benoemen onderhoud van groen, maar niet met ecologische criteria of biodiversiteitskoppeling.

Fauna en mobiliteit van fauna

HSP, SP en GL-PvdA koppelen stedelijke fauna aan natuurinclusief beheer, nestplekken en biodiversiteit. PvdD benoemt expliciet dierenbescherming en ecoducten. VVD benoemt fauna primair in het kader van overlastbestrijding, zoals meeuwen en ratten. D66, CDA en Volt maken beperkte verwijzingen naar dierenwelzijn of biodiversiteit.

Integraal ontwerp Zichten, ecozone sportpark. Bron: DSO, Bewerking Heijmans Vastgoed

Stinzenplanten en de boshyacint

Marian Langeveld

Stinzenplanten zijn heel bijzondere voorjaarsbloeiende planten met vaak opvallende bloemen en een cultuurhistorische achtergrond. Het zijn verwilderde knol-, bol-, en wortelgewassen die bij borgen, kastelen, kerkhoven, stadswallen, huizen van notabelen en buitenplaatsen te vinden zijn en die oorspronkelijk niet inheems waren of niet in de regio voorkwamen. Zo ook de wilde of boshyacint (*Hya-cinthoides non-scripta*).

Elk voorjaar ligt er een blauw tapijt over Bloemendaal (Parnassia-locatie Monsterseweg) en het Hyacintbos. Een prachtig gezicht dat zo'n drie weken duurt: de wilde of boshyacint staat in bloei. Uniek omdat je het bijna nergens in de natuur en omgeving zo overdadig aantreft. Hoe komt het dat dit bloempje vooral op Bloemendaal en directe omgeving te zien is?

Van natuur naar cultuurlandschap

Na de 12e eeuwse stormvloed werd het ondergelo-

pen land vanaf de Maasmond ontgonnen: de oprichting van het Hoogheemraadschap van Delfland. Het land werd ingedeeld in ambachten, adellijke families lieten versterkte huizen bouwen en vanuit de kerkelijke parochies werden kerken, kapellen en kloosters gebouwd. Ter Heijde, Monster, Poeldijk en Loosduinen vormden één parochie. Binnen de parochiegrens lagen het kasteel Polanen (1295), versterkt huis: Huis de Camp en Oudenburg, parochiekerk Monster, Abdij Loosduinen (1240), kapel Poeldijk.

De legende vertelt dat edelen uit de omgeving Honse-lersdijk en Polanen eeuwen geleden megingen met de kruistochten naar Jerusalem en omgeving. Daar aangekomen vielen hen de mooie blauwe, roze en witte kruisvormige bloemetjes op, de blauwe overheer-sten. Het kon geen toeval zijn dat bloemetjes met de vorm van het heilig kruis bloeiden in de omgeving waar ooit het kruis had gestaan. Ze besloten, als aan-denken aan hun lange tocht en als bewijs dat ze op de bedevaartplaats waren geweest, een aantal van deze blauwe bloemetjes waaraan in de grond bolletjes ble-ken te zitten mee terug te nemen. Terug in Holland was het bloemetje verdord. Achteloos werden de bolletjes weggeworpen in het dal vlak achter de duinen dichtbij het huis. De bolletjes doken onder en vermenigvuldigden zich. Zo ontstond het da(a)l vol bloemen. Het blauwe waas kwam en komt elk voorjaar op deze plaats te-rug - een bewijs van oude reizen. In Bloemendaal en het Hyacintbos kan de bezoeker elk voorjaar van ja-nuari tot mei van verschillende stinzenplanten en an-dere voorjaarsbloeiers genieten.

Een tijdlang na de Tweede Wereldoorlog kon de AVN, als Haagse natuurvereniging, exclusief toegang bie-den aan het Hyacintbos. Dat was ook in de tijd dat een vertegenwoordiger van het gemeentebestuur in het AVN bestuur zat.

Boshyacinten vormen een blauw tapijt

De boom van Jaap - Vliegden

Als de natuur zijn gang gaat

Jaap van Loenen

De vliegden is eigenlijk een gewone grove den (*Pinus sylvestris*). Het is de manier waarop de boom zich verspreidt die hem bijzonder maakt.

Relatief grote vleugeltjes voeren de lichte zaadjes door de wind gedragen naar allerlei plaatsen zoals zandverstuivingen of open plekken en soms ook langs paden. Deze verwilderde vorm van verspreiding heeft tot gevolg dat er geen rechte stammen ontstaan.

Die vind je in het gecultiveerde bos waaraan de boom ook zijn wetenschappelijke naam ontleent. *Sylvestris* betekent van of uit het bos. De bomen worden dicht bij elkaar op een klein stukje grond bijeen gezet en ontwikkelen rechte stammen. De grove den levert verder hars, dat voor veel doeleinden gebruikt wordt. Zo wordt er terpentijn van gewonnen en colofonium. Voor de winning van hars wordt de boom verwond, waarbij het vrijkomt.

De vliegden

Dit wil niet zeggen dat de vliegden niet waardevol zou zijn. Rechte planken produceert hij niet, maar verder dezelfde nuttige stoffen. De bijzondere waarde ligt echter op een heel ander terrein: hij is fraai van vorm.

Een in vrijheid opgroeiende boom, niet gehinderd door dichtbijstaande andere bomen, krijgt een geheel eigen vorm. Die wordt beïnvloed door de omstandigheden ter plaatse, maar behoudt een eigen karakter. Dit levert vaak schilderachtig mooie vormen op.

De waarde daarvan is moeilijk in te schatten. Het draagt bij aan een aantrekkelijk landschap. Een zand-verstuiving of een kaal stuk land krijgt een eigen sfeer.

Vliegden in het Holtingerzand. Foto: Elly de Bruyn Prince

Jaap van Loenen schreef tot aan zijn overlijden in 2023 deze en talloze andere boomverhalen. Dit is een verhaal uit 'Meer bomen en struiken', uitgegeven door de AVN. Wilt u deze uitgave bestellen, maak € 15,- over op IBAN NL06 INGB 0000 7388 58 t.n.v. AVN Den Haag o.v.v. 'Meer bomen en struiken' en uw naam en adresgegevens.

Een klein stukje natuur

Speciaal mooi is het, wanneer een aantal zo verspreide vliegden dicht bij elkaar terecht komen waardoor ze een bosje vormen met een eigen karakter. Het worden dan geen bomen met rechte stammen. De vliegden ontwikkelen hun eigen vorm. Ze geven een idee hoe een oorspronkelijk grove dennenbos eruit heeft gezien in een landschap dat wij nauwelijks meer kennen. Hoe waardevol dat is blijkt doordat veel mensen zo'n plek als vakantieoord kiezen om eens echt tot rust te komen. Het wordt langzaam duidelijk, dat een-vormigheid, of dat nu bouw betreft dan wel een één-vormig bos op den duur vermoeiend werkt.

Een open stukje grond met een paar mooie vliegden werkt dan al bevrijdend en rustgevend. Dat is de waarde van de vliegden.

Handhaaf het vaarverbod in de Nieuwe Driemanspolder

Samen met een aantal natuurorganisaties heeft de AVN bij de gemeenten Zoetermeer en Leidschendam-Voorburg aan de bel getrokken over het voorgenomen plan om het rustgebied voor moeras- en watervogels in de Nieuwe Driemanspolder aanzienlijk te verkleinen en het vaarverbod binnen het gebied grotendeels op te heffen. Volgens ons staat dit plan haaks op eerdere afspraken en adviezen van de gebruikersgroep, die jaar-ronde rust voor vogels bepleitte. Het gebied behoort inmiddels tot de top-50 vogelgebieden van Nederland, met belangrijke broed-, overwinterende en foeragerende vogels. De voorgestelde afstandsnorm van 50 meter en het beperkte vaarverbod bieden onvoldoende bescherming, zeker gezien het ontbreken van handhavingsmiddelen. Het recreatieve belang van de vele wandelaars, fietsers en vogelaars hangt direct samen met de aanwezigheid van deze vogels. Wij roepen de gemeenten op het plan te heroverwegen, overleg met de provincie te heropenen en te zorgen voor een vaarverbod dat de rust en biodiversiteit in de noordelijke plas daadwerkelijk beschermt.

Een plan voor vleermuizen en vogels in gebouwen

Onlangs werden een vijftal berichten over ontheffingen gepubliceerd voor het opzettelijk doden of verstoren van zeven soorten vleermuizen, het vernielen van hun verblijfplaatsen, of het vernielen van nesten van gierzwaluwen, mussen en spreeuwen. De ontheffing wordt alleen geweigerd wanneer vijf of meer vleermuizen gebruik maken van die verblijfplaatsen, voor zes van de zeven soorten. De AVN kreeg verschillende mails daarover.

De Haagse woningbouwcorporaties willen hun gebouwen verduurzamen. Het probleem is dat beschermde soorten die in spouwmuren of onder daken nestelen vaak juist de dupe worden van die verduurzaming.

Bij bestudering van de bijgevoegde documenten blijkt het te gaan om het soortenmanagementplan voor Den Haag en het besluit van de Omgevingsdienst Haaglanden (ODH) daarover. Het doel van het soortenmanagementplan (SMP) is juist deze soorten te behouden en te versterken.

Als een verblijfplaats aanwezig is, is het allereerst zaak die oorspronkelijke verblijfplaats te behouden. Indien dat niet mogelijk is wordt voor een gelijkwaardige vervanging in de nieuwe situatie gezorgd. In het uiterste geval dat dat niet kan moet worden gecompenseerd.

Er is onderzoek gedaan in welke wijken vleermuizen, gierzwaluwen en mussen in gebouwen verblijven.

Woningbouwcorporaties kunnen dus nu een ontheffing krijgen mits ze aan de voorschriften van de ODH voldoen. Individuele huizenbezitters (nog) niet. Wel kunt u al opzoeken hoe de situatie is voor uw gebouw. Zoek soortenmanagementplan arcgis.

De honderdjarige AVN pakt uit!

Eeuwfeestsymposium

Het programma voor het eeuwfeestsymposium is rond! Dit wordt echt een feest voor alle natuurliefhebbers, ook al is het thema serieus: 'Biodiversiteit in de stad'. We hebben vier steengoede sprekers weten te strikken, en een kei van een dagvoorzitter, Koos Biesmeijer, bekend van Naturalis.

Na de lezingen is er een paneldiscussie tussen de sprekers. Aan het publiek zal voldoende ruimte worden geboden om vragen te stellen en mee te discussiëren. De middag wordt afgesloten met een optreden van Sjaak Bral, de bekende Haagse cabaretier, die zijn eigen licht over de AVN, de Haagse politiek en het thema van de dag zal laten schijnen. Als laatste is er gelegenheid tot napraten tijdens de borrel.

Het symposium wordt gehouden op vrijdagmiddag 25 september in theater Diligentia. In de Haagwinde nr. 3 zal komen te staan hoe u zich kan aanmelden. De toegang voor leden is gratis, maar een vrijwillige bijdrage wordt zeer op prijs gesteld. Niet-leden betalen € 12,50.

Eeuwfeestreceptie

Het officiële hoogtepunt van het eeuwfeest is de receptie, die op zaterdagmiddag 26 september gehouden wordt in theater Diligentia. Alle leden zijn uitgenodigd om samen met het bestuur deze mijlpaal te vieren met een hapje en een drankje. Deze feestelijke bijeenkomst zal worden bijgewoond door de burgemeester van Den Haag. Op de receptie zal het eeuwfeestboek worden gepresenteerd en de winnaar van de fotowedstrijd bekend worden gemaakt. Mis het niet! Ook hiervoor is vooraf aanmelden verplicht. Meer informatie hierover in de volgende Haagwinde.

Eeuwfeestboek

Het eeuwfeestboek vordert gestaag. Liesbeth van Kuijk en haar medeschrijvers zijn hard aan het werk.

Fotowedstrijd

U kunt tot 1 juli foto's insturen om mee te dingen naar de hoofdprijs van de eeuwfeest-fotowedstrijd over de Haagse natuur. De twaalf beste foto's zullen gebruikt worden voor de eenmalige uitgave van een AVN kalender, voor het jaar 2027. Informatie en voorwaarden vindt u op avn.nl/fotowedstrijd.

Speciale excursies

Ook het excursieprogramma heeft dit jaar een feestelijk tintje. Zie voor het programma de achterpagina van de Haagwinde of kijk op avn.nl/excursie om te zien wat er nog aankomt.

Natuurfestival

We willen een kleinschalig natuurfestival organiseren op het terrein van het toekomstige natuurgebied Vlietweide, gelegen in de Vlietzoom. Hiervoor gaan we overleggen met de gemeente Den Haag. De voorlopige datum is zaterdagmiddag 5 september.

Filmfestival

Ook zijn we bezig om in samenwerking met de Natuur- en Milieufederatie Zuid-Holland in het najaar een natuurfilmfestival te organiseren.

Kijk op de website!

Volg al het eeuwfeestnieuws op avn.nl/eeuwfeest. Wil je meehelpen of meedenken? Meld je dan aan via eeuwfeest@avn.nl. We kunnen nog vele handen gebruiken.

18 april: jaarlijkse Algemene Ledenvergadering

Zaterdag 18 april is de jaarlijkse algemene ledenvergadering. Als locatie hebben we dit jaar de grote zaal van de Wijkvereniging Scheveningen. Adres: Marcelisstraat 64 (niet ver van de Jurriaan Kokstraat). Vanaf haltes van tram 1 of bus 22 vijf minuten lopen. Betaald parkeren. Of parkeren Hoogvliet op 400 meter. Zaal open en koffie vanaf 10.00 uur, vergadering van 10.30 uur tot ca 12.30 uur, lunch 12.30 - 13.15 uur, lezing 13.15 - 14.15 uur.

Na afloop van de vergadering is een lunch beschikbaar. Meldt u zich vooral tijdig aan, graag vóór 13 april, op info@avn.nl. Dat is des te belangrijker als u de lunch wenst (met evt. dieetwensen). De stukken kunt u vinden, zodra deze beschikbaar komen, op onze website (avn.nl/jaarstukken).

Lezing door Sander Wennekers

We weten allemaal waar de AVN voor staat. En welke kansen en bedreigingen er nu spelen voor de natuur in onze stad en regio. Maar wat speelde er 100 jaar geleden toen een klein aantal natuurliefhebbers de AVN oprichtte? Wie waren zij, wat hield hen bezig, wat waren hun wapenfeiten? En hoe kwam die toen nog jonge vereniging de Tweede Wereldoorlog door? En welke natuurschade als gevolg van de bezetting moest zij daarna helpen herstellen? En hoe ging het vervolgens verder met onze natuur, toen we welvarender werden, groter gingen wonen, en toen steeds meer mensen een auto kochten?

Dat en nog veel meer kunt u straks lezen in het jubileumboek dat in september verschijnt ter gelegenheid van ons eeuwfeest. In zijn lezing zal Sander, een van de auteurs van dit boek, al een tip van de sluier lichten.

Het is weer tijd uw jaarlijkse bijdrage over te maken

Sinds enige tijd wordt de acceptgiro niet meer gebruikt. Wij vragen u daarom vriendelijk om uw bijdrage zelf over te maken. Dat hebben wij u zo gemakkelijk mogelijk gemaakt: in deze Haagwinde vindt u een handig inlegvel met alle betaalgegevens.

Een extra jubileumdonatie?

Maakt u toch uw jaarlijkse bijdrage over? Overweeg dan om in dit bijzondere jubileumjaar iets extra's te doneren. Met een aanvullende bijdrage helpt u AVN om de jubileumactiviteiten mogelijk te maken en onze inzet voor natuur en landschap te versterken.

Elke extra donatie - groot of klein - ondersteunt rechtstreeks het symposium, excursies, het film- en natuurfestival en andere jubileuminitiatieven. Zo draagt u persoonlijk bij aan een feestelijk én toekomstgericht honderdjarig bestaan. Bij voorbaat hartelijk dank voor uw betrokkenheid en steun.

Wilt u zich inzetten voor de AVN in ons jubileumjaar?

In dit bijzondere eeuwfeestjaar kan de AVN uw hulp extra goed gebruiken. Om alle jubileumactiviteiten soepel en met plezier te laten verlopen, rekenen we op enthousiaste vrijwilligers zoals u. Met uw inzet draagt u direct bij aan het succes van deze activiteiten én aan de toekomst van de AVN. Wilt u meedoen dit jubileum onvergetelijk te maken? Dan nodigen wij u van harte uit om zich aan te melden als vrijwilliger. Stuur een mail naar eeuwfeest@avn.nl.

Portefeuillehouders AVN

Dick Ooms	Vlietzone
Annim van Oorschot	Zuidwest, Leijenburg e.o.
Caroline de Jong-Boon	Scheveningse Bosjes, Westbroekpark
Joost Gieskes	Benoordenhout
Frederike Bloemers	Binckhorst, CID
André Smit	Westduinpark, Loosduinen
Marian Langeveld	Vroondaal, Loosduinen
Jeannine Engels	Kustgebied Zuid
Reinder de Boer	Verversingskanaal e.o.
Tim den Outer	Scheveningen Noord
Sander Wennekers	Leidschendam en Vlietzoom
Mirjam Post	Voorburg
Madelein Vreeken	Leidschendam-Voorburg

Bestuur AVN

Voorzitter

Dick Ooms

Secretaris

Caroline de Jong-Boon

Tweede secretaris

Madelein Vreeken

Penningmeester

Jack Gerrist

Leden

Violet van Houwelingen

Jos Verhoeff

Ledenadministratie

Albert Kwantes

Algemeen contact 070 3388100 info@avn.nl

Kantoor Badhuisstraat 175, 2584 HH, Den Haag

Helpt u ons aan een nieuw lid?

Ja, ik steun het Stedelijk Groen en word voor minimaal € 20 per jaar lid. Huisgenoten worden al lid voor € 5 per jaar.

Voornaam en naam:

Adres:

Postcode/plaats:

Emailadres:

Aantal incl huisgenoten:

Opgeven via www.avn.nl/ondersteuning
Of opsturen naar AVN, Badhuisstraat 175
2584 HH Den Haag (met postzegel).
U kunt ook doneren: www.avn.nl/donatie

9 mei 14:00 uur: excursie Vlietland

Vlietland Noord, het natuur- en recreatiegebied tegenover Voorschoten, staat al vier jaar in de belangstelling. Een projectontwikkelaar wil er 222 recreatievillla's bouwen, waarvoor duizenden bomen gekapt en het gebied grotendeels uitgegraven zou worden. Natuurontwikkeling en een geweigerde vergunning maken dat het bouwplan nog steeds onzeker is, net als het besluit van de gemeenteraad over het bestemmingsplan. Ga mee op deze door de AVN, samen met Vrienden van Vlietland georganiseerde excursie.

31 mei 14:00 uur: excursie Stenen Kamer Madestein

Ontdek het gebied rond de Stenen Kamer, waar geschiedenis en natuur samenkomen. Van de 14e-eeuwse hoeve De Camp tot landhuis Madestein en de 19e-eeuwse belvédère De Paalberg, tot sportvelden en glastuinbouw, met kortstondig in 1940 een mitrailleurpost. De voormalige ADS-velden worden natuurgebied De Groene Kamer. Tijdens de AVN-wandeling gaan we van de Stenen Kamer via de Groene Kamer naar de voormalige Emiliehoeve..

27 juni 14:00 uur: excursie Meijendel

De tijd van de voorjaarssoorten van zuidhellingen is voorbij; de uitgedroogde plantjes zijn nog steeds te vinden. Het is zomer en we gaan de fraaie flora van de noordhellingen bekijken. Met wat geluk zien we de icoon van Meijendel en Berkheide in bloei: de kruisbladgentiaan. En we bekijken de flora van duinvalleien met hopelijk de bloei van vleeskleurige orchis.

Harrie van der Hagen verzorgt voor de AVN deze excursie. Harrie was 35 jaar landschapsecoloog en vegetatiekundige bij Dunea en is nu met pensioen. Het maximaal aantal deelnemers is 20, dus geef u snel op!

De AVN organiseert een serie excursies in aanloop naar ons eeuwfeest in september dit jaar. Deelname is zonder kosten voor u, al kan wel wat voor consumpties worden gerekend.

Aanmelden is verplicht, tenzij anders vermeld, op excursie@avn.nl. U krijgt dan per mail details toegestuurd.

Als u ons werk en de organisatie van deze excursies financieel wilt steunen is dat altijd welkom. U kunt doneren op www.avn.nl/donatie. Meer info op avn.nl/excursie en in onze nieuwsbrief. Abonneer u vooral via avn.nl/nieuwsbrief